

СТАНОВИЩЕ

на Костадин Рабаджиев, д.и.н., професор по Класическа Археология, член на Научно жури, назначено със заповед на г-н Ректора на СУ (№ РД 38-407/ 14.07.2024), по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и Археология (Археология – Тракийска археология), обявен в ДВ бр. 55/ 28.06.2024 г.

1. В обявения конкурс, организиран по заявка на ФС на Исторически факултет за нуждите на Катедрата по Археология, единствен кандидат е гл. асист. д-р **Никола Петров Теодосиев**. Документите му са приети от Комисия назначена със заповед на г-н Ректора, а основание за неговото участие в конкурсната процедура е депозираната справка, че изпълнява минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ. Н. Теодосиев е завършил специалност „История“ в Историческия факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ (1991 г.), бил е редовен докторант към Катедрата по Археология на СУ с тема на дисертацията: „*Северозападна Тракия през V-I в. пр. Хр.*“ (защитена 1998 г.), а от 1995 г. е преподавател в Катедрата по Археология. В конкурса той участва с хабилитационен труд, публикуван и предоставен за дискусия под заглавие: „*Куполните гробници в Древна Тракия*“. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024 г. Участва и с 8 бр. подбрани публикации – студии и статии по приложен списък.

2. Никола Теодосиев е утвърден изследовател на тракийската археология и преподавател в Катедрата по археология на СУ. Той е титуляр на основния курс по Археология на Югоизточна Европа през I хил. пр. Хр. в бакалавърската програма по Археология, също и на специализиран семинар за погребалните обреди и съоръжения през КЖЕ, както и курсове по археология на България в програмата по История (задочно обучение) и по История и география. В магистърската програма по Археология той чете специализиран курс за монументалната гробнична архитектура в Източното Средиземноморие през I хил. пр. Хр. Неговата учебна заетост в последните пет години значително надвишава установената норма, по свидетелство на справката за учебната заетост.

Н. Теодосиев е член на Асоциацията на българските археолози (АБА) от основаването до сега; също и на редица международни общества и организации: на Society of Fellows of the American Academy in Rome (AAR), от 2002 г. до сега; почетен член е на Associazione Internazionale di Archeologia Classica (AIAC), от 2006 г. до сега; член-кореспондент е на Archaeological Institute of America (AIA), от 2010 г. до сега; член и на Association des Amis de la Fondation Maison des Sciences de l'Homme (FMSH), от 2013 г. до сега.

Той участва и в редколегиите на няколко международни научни издания: Ancient West & East (издателства Brill, Leiden и Peeters, Leuven); Colloquia Antiqua, предишно Colloquia Pontica (издателства Brill, Leiden и Peeters, Leuven); Fasti Online – <http://www.fastionline.org> (издание на Associazione Internazionale di Archeologia Classica in Roma).

Участник е и в следните научни и образователни проекти: Archaeogenetics of Bulgarian Prehistory and Protohistory, Collaborative Research Project of Stanford University, от 2013 г. до 2015 г.; ARIADNEplus (European Commission, H2020 Programme), от 2018 г. до 2022 г.; “Saving European Archaeology from the Digital Dark Age” COST Action 18128 (COST European Cooperation in Science & Technology), от 2019 г. до 2024 г.; NEMESIS: International Research Network (an international scientific network labeled by Centre national de la recherche scientifique), от 2021 г. до 2026 г.; “Managing Artificial Intelligence in Archaeology” COST Action 23141 (COST European Cooperation in Science & Technology), от 2024 г. до 2028 г.

3. Монографията, с която Н. Теодосиев участва в конкурса, е за куполните гробници в Тракия и още в началото бих отбелязал, че тя е по темата на конкурса за доцент по Тракийска археология. Структурата ѝ е обичайна: Увод; Произход на куполните гробници в Тракия (I гл.); Типология, хронология и разпространение (II гл.); Политически, социален и религиозен контекст (III гл.). В края е Заключение и Библиография, както и две допълнителни части: Аналитичен каталог на избрани куполни гробници и Списък на невключените в каталога куполни гробници, всичко 182 стр. с включеното английско резюме. Текстът и идеите са ясно подредени и максимално конкретни. Обхванати са всички проблеми на откритите в Тракия гробници, които повече от век интригуват своите изследователи, но остава и усещането, че са дадени само изводите от дълъг и изморителен анализ, който иначе е спестен на читателя. Първата глава е истинският акцент на книгата, проблемите във втора и трета са дискутирани многократно, по много от тях има достигнати отговори, докато проблемът за произхода и влиянията в появата на куполните гробници в Тракия е избягван от задълбочено внимание. Н. Теодосиев е подходил с добро познаване на паметниците от Егейския свят, Анатолия и Етрурия. Сравненията, които той изтъква са добре преценени, а предположените пътища на влияние и проникване на идеи, са логично изградени. Проблемът е, че паралелите на тракийските паметници са дискутирани твърде обобщено, а за убедителни решения бих очаквал сравнение на архитектурни градежи, на строителни материали, техники и конструкции. Другият проблем е съпътстващ на така отграничената група паметници – докато произходът, типологията и разпространението са постижими решения, то стремежът да се дефинира социалният/ политически и религиозен контекст е усложнен от факта, че тези въпроси касаят въобще монументалните гробници в Тракия, не само куполните, и въпросите могат да получат по-ясен и обоснован отговор само в единство на анализа. В случая Н. Теодосиев е направил максималното, за да изясни проблемите, но то си остава непълно решение. Каталогизираните паметници (№1-15) са подробно разгледани, събрани са достъпните, понякога твърде оскъдни сведения и допълнени в повечето случаи с лични наблюдения на място. За някои от паметниците написаното и изяснено в тази част е значим принос към дискусията за тракийските гробници. Останалите, невключени паметници са допълнени в списък (№1-25), в който информацията се отнася единствено до датата и библиографските данни и само мога да съжалявам, че и те не са подробно каталогизирани.

В моя прочит на текста, книгата е убедителен пример за възможностите на нейния автор да анализира паметници и да обобщава наблюдаваното, без да е пристрастен към една или друга теза за случилото се в Тракия. Както и в другите свои текстове, Н. Теодосиев познава добре написаното от древните наблюдатели на събитията в земите на траките, също и модерните писания в родната и чуждоезикова историография.

4. Никола Теодосиев участва в конкурса и с 8 бр. научни публикации: студии и статии, от които изключвам монографията му за СЗ Тракия (№2), издание на BAR, Оксфорд, тъй като това е неговият първи докторат. Останалите всички са на английски език в престижни чужди издания и издателства. И всичките касаят различни аспекти на тракийската проблематика. Темата за смъртта в тракийските практики и представи я откривам и в други студии като написаните две за мъртвите със златни лица/ маски (№3 и 4 по приложения списък). Това се отнася и за четенето на Кьолменския тракийски надпис (№7), който е от гробна среда, затова е тълкуван с погребални представи. Сред интересите му са и художествени артефакти в тракийска среда (№5), които той тълкува с идея за религиозната им функция в тракийското общество. Друга тема е за Древна Тракия през I хил. пр. Хр. в обемни студии с обобщен преглед на етнически, културни и религиозни процеси, както и артефакти (№6, 8, 9). Бих открил последната, която е въвеждаща глава в престижния том за Древна Тракия (*Companion to Ancient Thrace*) на издателството Blackwell (2015).

Тези теми се открояват и в цялото творчество на Н. Теодосиев, особено тези, за проучванията на тракийски надгробни могили и гробни конструкции, които са тясно обвързани с написаното в неговия хабилитационен труд. Написаното представя Н. Теодосиев като сериозен изследовател, задълбочен в научните си интереси и занимания, очертава неговия траен интерес към проблемите на тракийската археология. Все пак не мога да не бъда и съдържан в очакванията си в перспектива, тъй като в последното десетилетие отсъстват публикации, изключвам, разбира се, хабилитационния му труд. Подобна е картината и според списъка с всички негови публикации, с изключение на поредица от научни съобщения в последните години.

Ясно свидетелство за приносите на направеното са престижните издания, в които неговите публикации присъстват, както и многобройните цитирания в научната книжнина, според отразеното в световни бази данни: Google Scholar (848), Scopus (328), приложени в документацията по конкурса. Но не бих пропуснал да уточня, че големият брой цитирания идват от публикации, които не са свързани с научната проблематика, в която са неговите приноси.

Написаното е на професионален език, ясен, четим и конкретен, което е сред отличителните черти на неговия стил. В текстовете не съм забелязал елементи на плагиатство, всъщност не съм и очаквал да откроя.

* * *

5. В заключение бих потвърдил положителната си оценка за написаното от Н. Теодосиев, като акцентирам върху несъмнения принос на текстовете, с които той участва в настоящия конкурс. В тях разпознавам изследовател със задълбочени интереси и знания за археологията и историята на траките, който познава изворите и постигнатото от поколения изследователи във водещи научни школи, прецизен към фактите и коректен в предлаганите реконструкции. А това е основанието ми да гласувам положително за присъждането на гл. асист. д-р **Никола Петров Теодосиев** на академичната длъжност „*доцент*“.

4 ноември, 2024 г.

Костадин Рабаджиев